

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๗

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา

อำเภอพลับพลาย จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา อยู่ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ ๓๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวอำเภอพลับพลาย ๓ กิโลเมตร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ ใน ๖ ของอำเภอพลับพลาย มีเขตพื้นที่จำนวน ๕ หมู่บ้าน แบ่งออกเป็นสองส่วนโดยมีเทศบาลตำบลพลับพลายอยู่ระหว่างกลาง ด้านหนึ่งอยู่ทางทิศใต้ของเทศบาลตำบลพลับพลาย ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร และอีกด้านหนึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเทศบาลตำบลพลับพลาย ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จรด อบต. สำโรง อำเภอพลับพลาย และ ทต. โคกขมิ้น อำเภอพลับพลาย

ทิศตะวันออก จรด อบต. ป่าขัน อำเภอพลับพลาย และ อบต. ไพศาล อำเภอประโคนชัย

ทิศตะวันตก จรด อบต. สำโรง อำเภอพลับพลาย และ อบต. บ้านไทร อำเภอประโคนชัย

ทิศใต้ จรด ทต. จันดุม อำเภอพลับพลาย และ อบต. ไพศาล อำเภอประโคนชัย

โดย สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา ตั้งอยู่เลขที่ ๙๘ หมู่ที่ ๖ บ้านโคกโพธิ์ ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาย จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ ๓๑๒๕๐ โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๔๖๖-๖๖๓๘

จำนวนหมู่บ้าน ๕ หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านจากข้อมูลของสำนักทะเบียนราษฎรอำเภอพลับพลาย ณ เดือน ธันวาคม ๒๕๖๗ เขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา ๕ หมู่บ้าน มีครัวเรือนจำนวน ๘๓๐ ครัวเรือน แยกได้ดังนี้

หมู่ที่ ๓ บ้านบุญช่วย	จำนวน	๑๘๖	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๖ บ้านโคกโพธิ์	จำนวน	๑๖๕	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๘ บ้านเสม็ด	จำนวน	๑๗๕	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๑๑ บ้านละลมเวียน	จำนวน	๙๖	หลังคาเรือน
หมู่ที่ ๑๓ บ้านบุญช่วย	จำนวน	๒๐๘	หลังคาเรือน

ประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๓,๐๒๙ คน จากครัวเรือนทั้งหมด ๘๓๐ ครัวเรือน แยกเป็นชาย ๑,๔๙๙ คน หญิง ๑,๕๓๐ คน มีความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรต่อพื้นที่ ๐.๐๐๐๐๗๖๒ คน ต่อ ตารางเมตร

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด/สำนักสงฆ์	๓	แห่ง
- ศาลเจ้าหรือสถานที่สักการะบูชา	๒	แห่ง

ศิลปะประเพณีพื้นบ้าน

- ประเพณีเซ่นโพนตา
- ศิลปะ มโหรีกันตรึม

ศิลปหัตถกรรม

- การทอผ้าไหม
- การทอเสื่อกก
- การจักสาน (ไม้ไผ่ / หวาย)

การละเล่นพื้นบ้าน

- รำตรด
- รำอันเร
- มอญซ่อนผ้า
- รีรีข้าวสาร
- งูกินหาง
- ไม้หึ่ง
- หมากเก็บ

กีฬาพื้นบ้าน

- ชักเย่อ
- วิ่งกระสอบ
- ปิดตาปีบ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา

ภูมิปัญญา หรือ Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ที่นำมาไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหามนุษย์ หรือ ภูมิปัญญา คือ พินความรู้ของปวงชนในสังคมนั้น ๆ และปวงชนในสังคมยอมรับรู้ เชื่อถือ เข้าใจ ร่วมกัน เรียกว่า ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom) ได้มีความหมายดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๓๙ : ๒) หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้อยู่เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (๒๕๔๒ : ๒) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหาจัดการปรับตัว เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุก เป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลงความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

จารุวรรณ ธรรมวดี (๒๕๔๓ : ๑) ได้ให้ความหมาย ของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผน การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงคุณลักษณะของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของภูมิปัญญาของชาวบ้านที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่าภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้ อย่างแพร่หลาย ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างศาสนา สภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมการประกอบอาชีพ และกระบวนการเหล่านี้มาจนหลายชั่วคนซึ่งจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลายาวนาน โดยอาศัยภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพการปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตจนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและสังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา ตำบลสะเตา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดให้มีการสำรวจข้อมูลทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสะเตา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา มีดังนี้

1. ด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม

การทอผ้าไหม โดย นางนพ กีนรัมย์ หมู่ที่ 3 ตำบลสะเดา
อำเภอลำปลายจันท์ จังหวัดบุรีรัมย์

2. ด้านการแพทย์แผนไทย

การนวดแผนไทย โดย นางสาวอน โสมวิเศษ อยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 11 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. ด้านศิลปกรรม

กันตรึมพื้นบ้าน มโหรี โดย นายเกรียงศักดิ์ ประทุมรัมย์ บ้านโคกโพธิ์ หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

กันตรึมถือเป็นแม่บทของเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านของ บ้านโคกโพธิ์ อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ กันตรึมไม่มีแบบแผนของทำนองที่แน่นอน ไม่เน้นทางด้านการรำ แต่เน้นความไพเราะของเสียงร้องและความสนุกสนานของทำนองเพลง ปัจจุบันมีการพัฒนาเอาเครื่องดนตรีสากลอย่าง กลองชุด กีตาร์ และไวโอลินมาเล่นประกอบตามความนิยมของผู้ดู

4. ด้านภาษาและวรรณกรรม

ประเพณีแซนโฌนตา โดย นายอ่อน สามยอด บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

พราหมณ์ งานมงคลพิธีต่างๆ โดยนายเสมียน แพงเจริญ บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 13
ตำบลสะเดา อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

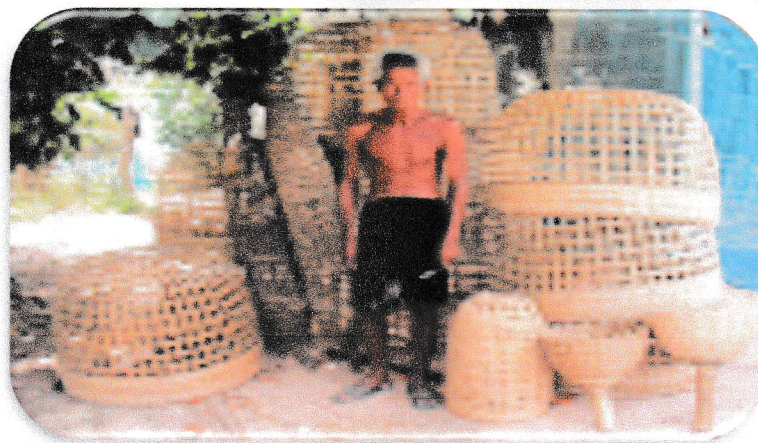

ประเพณีแซนโฌนตา เป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญ และปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมา ยาวนาน นับเป็นพัน ๆ ปีของชาวเขมร ที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สะท้อนให้เห็น ความรัก ความผูกพัน ความกตัญญูรู้คุณ ของสมาชิกในครอบครัวเครือญาติ และชุมชน โดยจะ ประกอบพิธีกรรม ประเพณี ทำบุญกลางเดือน ๑๐ หรือประเพณีสารทของกลุ่มวัฒนธรรมเขมรใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะเดา นั้นมีประเพณีทำบุญวันสารทเช่นเดียวกันกับกลุ่มวัฒนธรรมใน ภูมิภาคอื่นๆ แต่มีจุดประสงค์ที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดย เรียกว่า “แซนโฌนตา” (แซน-แซนสรวง, โฌน-โคตรเง่า, ตา-ตา) ส่วนประเพณีแซนโฌนตา จะเรียกสารทเล็กว่า “เบ็นตุง” เรียกสารทใหญ่ว่า “เบ็นทม” คำว่า “เบ็น” มาจากภาษาบาลี ว่า “ปิณฑะ” แปลว่า ก้อนข้าว ตุง แปลว่า เล็ก ทม แปลว่า ใหญ่

5. ด้านเกษตรกรรม

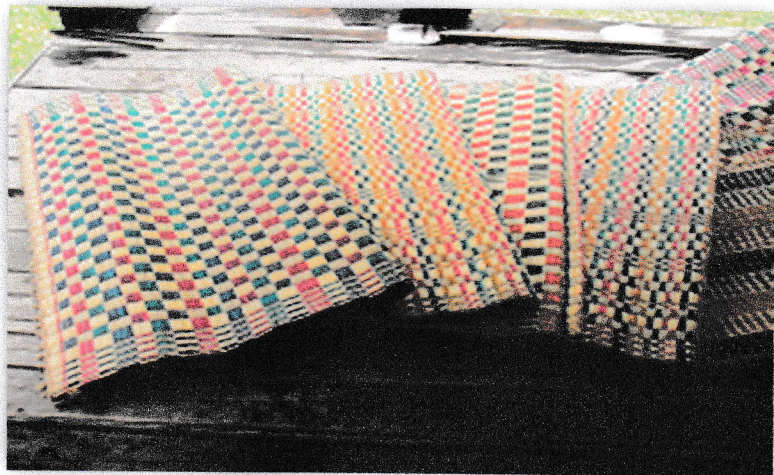
จักสานไม้ไผ่ โดย นางงาม กุยรัมย์ บ้านเลขที่ 147 หมู่ที่ 3 ตำบลสะเดา อำเภอ
พลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

โดย นายโคย นายเพย คำสอน หมู่ที่ 11 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การทอเสื่อกก

โดยนางลำพูน นิลงาม หมู่ที่ 8 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

6. ด้านอื่นๆ

การรำตรด โดย นางเผือก พะกาแก้ว บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การเรีอมอันร โดย นางสร้อย ภาคเดียว บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 6 ตำบลสะเดา
อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์